

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Consti=||tvtionen In Di-||oecesana Synodo
Vvla-||dislaviensi**

Karnkowski, Stanisław

Colonię, 1572

VD16 W 4100

Constitutiones Synodi VVladislav.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62991](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62991)

branda procedemus, contumacia uestra in aliquo non obstante. Datum VVladislauia XIII. die mensis Februarij. Anno salutis humanæ millesimo quingentesimo sexagesimo octauo. Nostro sub sigillo.

HIs ita gestis, Reuerendissimus Dominus Episcopus ad Clerum vniuersum suæ Diœcesis grauitè, disertè prolixèque verba fecit. Cuius oratio tã fortis fuit & efficax, vt & corda multorum emolliuerit, & lachrymas non paucis excusserit. Vidisses tum crebros sacerdotum gemitus, crebra suspiria, & novos quosdam motus animorum. Fuit enim iucundissimum illud pijs omnibus spectaculum, pastorem suum coràm cer nere in publico Dei ministrorum cœtu de officio suo & ipsorum prudenter, gra uiter, pieque differentem, & Clerum suum, cum ad colendam pietatem, tum ad ea diligenter seruanda, quæ sunt muneri ipsorum propria, paternè serioque adhortantem: cuius lachrymæ toties ob ortæ, & fletu vox sæpe interclusa, testimonio fuit omnibus, quàm seriò Eccle siæ

fiæ Dei prospectum cupiat. Nihil enim
 se magis in hac misera fragiliq̃ue vita sua
 optare declarauit ; quàm vt religionem
 Christianam in sua Diœcesi conseruare,
 & Catholicam in ea fidem maiora indi-
 es augmenta sumere, maioribusq̃ue ac-
 cessionibus ornari videat. Proposuit
 autem nonnulla in Synodo tractanda,
 idq̃ue breuissimè: Quamuis enim afferri
 multa poterant, ne tamen Clerus in ipso
 statim initio eorum multitudine obrui
 videretur: tria potissimùm delegit, velu-
 ti futurorum omnium auspicia, de qui-
 bus tum agi voluit, nimirum, de Profes-
 sione fidei Catholicæ faciendæ: De obe-
 dientia S. D. Nostro præstanda, & hæ-
 resibus, quatenùs eæ damnatæ sunt à san-
 cta Synodo Tridentina, condemnandis:
 deq̃ue seminario Clericorum apud Ca-
 thedralem Ecclesiam instituendo. Hoc
 enim præcipuè spectabat in indicēda Sy-
 nodo: non tam vt grauaret Clerũ noua
 præceptorũ multitudine, quæ per semo-
 lesta est & odiosa, quàm vt vultus & ora
 pastorũ sui gregis coràm intueri, eosq̃ue
 publicè affari, & ipsorum officij admo-
 nere posset: vtq̃ue traderet breuiter non-
 nulla

nulla, quæ ad munus ipsorum maiore cū fructu sustinendum pertinere viderētur. Hæc igitur deliberationū capita, postea quàm Clerus expendisset diligētius, nullo negotio itū est in eam sententiam statim ab omnibus, gerēdum Episcopo suo morem: & quæ dicta fuerant, ad rem esse conferenda: cū præsertim non defuerint etiam qui dicerent, reperiri posse huius quoque ordinis nōnullos, qui quamlibet fructibus sacerdotiorū huius diocesis gauderent, nullis tamen essent sacris ordinibus initiati, nec se pro clericis publicè gererēt, nec essent per omnia Catholici. Quod vsq; adeò nō lateret hereticos, vt iactarēt etiā hi nonnunquā publicè, esse inter nos schismata, nec eadē sentire nos omnes & credere. Offendi etiā Catholicos, cū eos, qui nouationib. se dediderūt & Ecclesiæ aduersātur, cōmodis illius nihilominus frui vident. Itaq; postulabat hoc ipsorū officij ratio, vt qui præsertes adfuerunt, & fidē publicè profiterentur, & se catholicos esse, Catholiceq; de capitibus Christianæ religionis sentire declararent; & eam quam debent obedientiam S. D. nostro, præstarent.

Sæmi-

SAeminarij verò institutio tam fuit
 necessaria, quàm quæ vnquam maxi-
 mè: cum nulla superesse videretur hoc
 tempore aliarei Ecclesiasticæ iuuandæ
 retinendæque incorruptæ fidei certior
 & magis expeditaratio, quàm si præstò
 semper essent, quorum opera in Eccle-
 sia regenda Episcopus vti queat. Qui
 quoniam tantæ populorum multitudi-
 ni gubernandæ, vnus sufficere non po-
 test, aliorum præterea & quidem bono-
 rum doctorumque adminiculis indi-
 get. vt autem tales habeat, vtq; nō desint
 quos in partē sollicitudinis vocet, quibus
 etiam pascendū Christi gregē rectè cō-
 mendet; Seminario clericorum opus est.
 Cui fundādo & instituēdo Reuerēdis.
 Dominus Episcopus, quālibet multis &
 grauib. sumptib. premeretur, de facul-
 tatibus tamē mēsæ suæ prospici curauit,
 & sexcentos florenos annuos ex certis
 redditibus conferre promisit, assensu
 Venerabilis collegij sui accedente. vt
 autem plus esset neruorum & maior pe-
 cunia confici posset, vltus est ad eam
 rem Abbatum quoque auxilio, quorum
 nemo fuit, qui non libenter & alacriter
 huic

huic operi pio statim pias manus afferret. Videbant enim quicquid esset natum in hoc regno sectarum & hæresum, totum id ab infectis scholis promanasse, ad quas extinguendas, & ad fontem huc amaritudinis primo quoq; tēpore obturandum, necessarium fuisse scholas alias Catholicas institui, vnde cum res postularet, verbi Dei & sacramentorum ministros, Ecclesiarumque pastores, Episcopo petere liceret. Quare Reuerendis & religiosis Dominis Coronouensi, Oliuensi, & Peplinensi, Abbatibus, hæc pensio, de omnium sententia ipsis etiam assentientibus fuit imposita: vt singuli quotānis cētenos florenos numerarent in vsum seminarij. Reliqui verò tres Præpositi in Pomerania, nimirum Carthusiensis, Zarnouecensis, & Suchouiensis, omnes simul, centum florenos annuatim conferrent. Quoniam verò non idem solet esse perpetuò rerū status, ac fit per læpè, vt, quæ benè cœpta sunt, progressu temporis languescāt: nec eum, quem oporteret, quiq; fuit propositus à principio, exitum consequantur. Vt hæc igitur Episcopalis pecuniæ

cuniam attributio certa sit, & ad successores transeat, placuit omnibus, quin & ipsi Reuerendissimo Domino, impetrata primùm approbatione sanctæ sedis Apostolicæ, clausulam hanc de præstandis sexcentis florenis in usum seminarij, Episcoporum iuramento inscribi: vt quicumque postea Reuerendissimo Domino succederent, ad numerandam summam præfatam tenerentur. Tenor autem præactæ clausulæ, in eum modum se habet:

Ad hæc, seminarium ministrorum Ecclesiæ Synodali decreto apud eandem Ecclesiam meam, piè ac necessariò institutum, cum omnibus eius personis, iuribus, bonis, prouentibus, rebusque cæteris, quæ de mensa quoque Episcopali, ac aliâs vndecunque ad illud vel iam deputatæ sunt, vel in posterum deputabuntur, ac quomodolibet pertinent, omni modo & ratione saluum tuebor & promouebo, sic me Deus adiuuet.

d His

50   CONSTITVTIONES

His itaq; perfectis, & hac omnium
 egregia volūtate cognita & explo
 rata, statim Reuerendissimus Dominus
 Episcopus, aētis Deo gratijs, qui hāc om
 nibus mentem concordē inspirāset, pri
 mus omniū ad altare maius, publicè fidē
 Catholicam est professus: quē secuti sunt
 postea Abbates, & eorum Mandatarij, Ec
 clesiae quoque Cathedralis & Collegia
 tarum Canonici, cum absentium nuncijs
 atque Parochis. Cæterū fidei professio
 quæ tum facta est, sic habet:

CREDIMVS & confitemur vtri
 usque testamenti scripturas, esse sacro
 sanctas & diuinitūs inspiratas. Articulos
 fidei, qui cōtinentur in symbolis Apōsto
 lorū & Concilij Nicæni, & Cōstantino
 politani primi: nec nō omnia, quæ de fi
 de superioribus Oecumenicis Cōcilijs:
 & nouissimè in sancta Synodo Tridētina
 definita sunt, firmisimè amplectimur &
 tenemus. Sacrorū verò librorum canonē
 eū agnoscimus & credimus, quem eadē
 sancta Synodus declarauit & confirma
 uit. nec ad illorum interpretationem
 priuata nitimur prudentia, sed eum
 sensum & expositionem retinemus,
 quem

SYNODI VVLADISLAV. 51

quem vnanimis consensus patrum, & communis Ecclesiæ Catholicæ vsus docuit & tradidit. Traditiones sine scripto ab Apostolis acceptas, vel à priscis Ecclesiæ patribus scripto comprehensas, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas, tanquam vel orientis à Christo, vel à spiritu sancto dictatas, suscipimus & veneramur. Insuper de septem Ecclesiæ sacramentis, in primis autem de augustissimo Eucharistiæ Sacramento & Missæ sacrificio, cæterisque dogmatibus aduersus hæreses his temporibus exortas, cum eadem sancta Synpdo Tridentina sentimus & credimus, damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem sancta Synodus damnauit atque anathematizauit. Postremò Sanctam Romanam Apostolicam omnium Ecclesiarum matrem agnoscimus: & beatissimo Domino nostro PIO Quinto Pontifici Maximo, eiusque successoribus debitam in CHRISTO obedientiam exhibemus, & exhibendam profite-mur.

d 2 Admo-

Admoniti postea fuerunt Parochi, si quid vellent, vel si qua difficultate eorum Ecclesiæ premerentur, vt in medium afferrent, daturus esse operam eos, qui tum præsentés adessent, vt pastores intelligerent, ipsorum rationes sanctæ Synodo curæ esse. Qui responderunt: Habere se quidem non pauca, verùm ea subito explicari non posse. Quare petebant deliberandi potestatem sibi concedi: quod factum est. Iussi sunt enim postero die præstò adesse omnes, & ea scripto mandare, quæcunque ad iuandas ipsorum Ecclesias pertinere putassent. Atque hic fuit huius diei Actus.

DIE XVII. Martij cùm Parochi omnes & Clerus reliquus cõuenissêt, suoque loco Reuerendissimus Dominus confedisset, indicatum est illis, vt ad eos sua grauamina scripto referrent, quibus ea cura fuit à sancta synodo commendata. Neque dubitarent, quin essent omnia bona fide ad P. suam relaturi. Dabit autem Reuerendissimus Dominus operam, vt, quoad eius fieri possit, prospiciatur omnium iniurijs.

Est

Est præterea significatum, quandoquidem interest omnium, qui curam gerunt populi Dei, ut rationem tradendæ Catholicæ doctrinæ teneant; ne fortè, quod absit, pro pisce serpentem, & pro ouo scorpionem parvulis panem petentibus porrigant: daturum esse negocium Reuerendissimum Dominum viris aliquot pijs & doctis, ut certam formulam conficiant, quam Parochi omnes in docenda plebe sequantur: ita tamen, ut à præscripto Catechismi Romani nequaquam discedant, sed inde petitam doctrinam verbis planioribus & succinctioribus in Parochorum gratiam explicent. Edentur quoque Constitutiones Synodales, ubi conscriptæ fuerint; in quibus præscribetur & vitæ degendæ ratio, & administrandorum Sacramentorum modus, & alia nonnulla curæ pastorali necessaria.

Matth. 7.
Luc. 11.

Quoniam verò multis per læpè in hac Dioecesi negotium ab his qui Romæ sunt, exhibetur; & leuibus quandoque de causis ijdem illi ex prouincia euocantur: quo fit, ut eorum Ecclesiæ pastoribus interea destitutæ quodammodo

d 3 rumuis

Sessi. 25. ca
10. Tridē.
Concilij.

rūius tā hæreticorū, quàm vicinorū nobilium sint iniurijs opportunæ, designati sunt viri quatuor ex collegio Cathedralis Ecclesiæ, quorū nomina Reuerendiss. dominus cōmendabit S. D. Nostro, & eos ornabit suo testimonio, petens vt eis, cū res postulauerit, tā ex vrbe, quàm à nuncijs in prouinciā missis, causæ Ecclesiasticæ Diœcesis huius non modò cognoscendæ, verū etiam finiendæ committantur.

Petiuit etiā Clerus vniuersus, vt Reuerendiss. D. in his literis, quas primū in urbem dabit, supplicet S. D. Nostro, quò rationē tamen illius habeat, nec eum Tridē tini Concilij vinculis in his teneri velit, quæ ad pluralitatē sacerdotiorū et personalem residentiā pertinent, vel certè necessitatibus ipsorum eo modo qui magis cōmodius videbitur, prouideat. Is est enim Diœcesis huius status, vt singulis in hac bonorum Ecclesiasticorum accisione, & summa Nouatorum quidlibet agēdi licentia, vnum sacerdotium ad vitam honestè & cum dignitate sustinendam, nequaquā suffecerit. Est præterea hoc tēpore (quod res ipsa loquitur) omniū iniurijs

iurijs Clerus expositus. Multorū enim
 fructus tenētur à malæ fidei possessorib.
 multi sunt quoq; ab hæreticis interuersi,
 & ad impietatem ipsorū propagandā cō
 uersi: multorum iustū precium negatur,
 & nō nisi post graues labores exhaustos,
 & multas difficultates superatas, id demū
 soluitur, quod fūdi domino collibuerit.
 Quo fit, vt plerisq; sacerdotibus desint
 alimenta necessaria: tantū abest, vt ali
 quid supersit, quod auferri debeat.
 Quod se Reuerendissimus D. & spon
 tē sua, & Cleri precibus adductus, di
 ligenter facturum promisit. videt e
 nim in quantis difficultatibus Diœce
 sis hæc illius versetur, & quanta sacer
 dotum penuria etiamnum labore, pe
 riculum vt sit, nisi legum seueritatem S.
 D. Nostri clementia temperauerit, ne
 desint non multò post (vt nunc est eo
 rum omnium in deteriore partem in
 clinatio) qui ad sacerdotium promoue
 ri velint: Et hoc est, quod cupiunt hære
 tici. Sic enim gubernatoribus sublatis,
 atrocius atque violentius circa Ecclesiæ
 naufragia grassarentur.

Fuit etiam constitutum, vt omnes & singuli, beneficiorum, præsertim verò curatorum possessores, qui iam à multis annis gaudent fructibus sacerdotiorum, in illis autem non resident, nec sacris sunt initiati; Parochiæ verò ipsorum illis negligentibus varijs erroribus sunt contaminatæ, per processum, quem vocant, publicum, etiam per affixionem huiusmodi processus ad valuas Ecclesiæ Cathedralis VVladislauiensis, auctoritate Reuerendissimi D. Episcopi monerentur, quatenus infra tempus, arbitrio eius Reuerendissimæ D. statuendum, isti tales, maioribus sacris ordinibus se insigniri procurarent, & ad residendum in suis beneficijs redirent, nisi duriores pœnas canonicas, à iure contra tales statutas, experiri malint.

Insuper constitutum fuit, vt ab omnibus beneficiatis, qui huic Synodo VVladislauensi non interfuerunt, & quicumque deinceps, ad quæcunq; beneficia Ecclesiastica institui deberent, exigeretur & in effectu præstaretur professio fidei orthodoxæ, sub pœnis contra recusantes, arbitrio Episcopi pro tempore

pore existētis, aut sui vicarij Officialisue generalis VVladislauiensis, statuendis.

His absolutis, peractisque Deo gratijs, Clerus Dioecesis huius, solenni benedictione accepta, dimissus: & ad sua quisque redire, proque pastore suo Deum precari iussus est. Et hæc fuit sanctæ huius Dioecesanæ Synodi periodus. Sit IESV CHRISTO seruatori gloria.

Idem qui supra Stanislaus Crassinius I. V. Doctor, & eius Reuerendissimæ P. Cancellarius.

Acta sunt hæc in Choro Ecclesie Cathedralis VVladislauiensis, Anno, die, quibus supra. Indictione vndecima. Pontificatus S. D. N. & Domini, Domini PII. diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno tertio: Præsentibus Reuerendis Dominis, Laurentio Zalinski Abbate Coronouersi, ordinis Cisterciensis, nec non Iosepho Conarzeuuski Iuris Pontificij doctore VVladislauiensis, Valentino Curzborski Pomeraniæ Archidiacono, Stiborio Krzikouuski scholastico, Stani-
 d s flao

58   **CONSTITVTIONES**

flao Sczauuienski, Andrea Naramouuski, Andrea Blinouuski, Casparo Hannonio I. V. doctore, Petro Visczelki, Martino Gosticzki I. V. doctore, Alberto Boruhouuski, Ioanne Piotrouuski, & Syluestro Roguczki medicinæ doctore, prælatis & canonicis VVladislaiensibus, Hippolyto in Lubraniecz Canoniorum Regularium S. Augustini, & Georgio ab Heden Monialium Præmonstratenf. in Zukouu præpositis, multisque alijs prælatiis, tam religiosis quàm secularibus, tunc in sancta Diœcesana Synodo in spiritu sancto legitimè congregatis.

ET ego Simon Stanislai de Coualeuo Clericus Gnesnensis Diœcesis, publicus auctoritate Apostolica & in Archio Curia Romanæ descriptus Notarius, quia dictarum Constitutionũ promulgationi, alijsq; omnibus & singulis præmissis, dum sic, vt præmittitur, coram præfato Reuerendissimo in Christo patre ac Domino D. Stanislao Carnouio VVladislaiensi, & Pomeraniæ Episcopo, ac Diœcesana VVladislaiensi
Syno-

Synodo, & per ipsum Dominum Episcopum agerentur & fierent, vnà cum prænominatis testibus præsens interfui: eaque omnia & singula sic fieri vidi & audiui. Ideo de mandato quoque ipsius Domini Episcopi, exinde præsens publicum instrumentum confeci, & in hanc publicam formam redegi, ac me huic subscripsi, signoque & nomine meis solitis & consuetis vnà cum impressione sigilli ipsius requisitus, consignauit in fidem & testimonium omnium præmissorum.

(.:.)

CONSTI.